

Белуга Ю. М., асистент,
Онищенко М. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ЗМІНИ ІМЕНІ

Актуальність даної теми обумовлюється тим, що ім'я здавна є засобом індивідуалізації людини в суспільстві, належить до особистих немайнових благ фізичної особи та є не від'ємним від особи. Значення цього блага в цивільному обігу полягає в тому, що фізична особа набуває прав і створює для себе цивільні обов'язки, а також здійснює ці права і виконує ці обов'язки від свого імені, тому належне правове регулювання даного інституту має важливе значення та забезпечує її конституційні права.

Відповідно до статті 28 Цивільного кодексу України ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, складається із прізвища, власного імені та по батькові, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить [2]. Однією із складових права на ім'я є право розпоряджатися ім'ям. Одним із його найпоширеніших видів є право на зміну імені, що передбачене статтею 295 Цивільного кодексу України. Порядок зміни прізвища, імені та по батькові регулюється також і положеннями Сімейного кодексу України та окремими підзаконними актами, зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 р. № 915 «Про затвердження Порядку розгляду заяв про зміну імені фізичної особи» [2].

Відповідно до зазначених нормативно-правових актів, право на зміну імені мають фізичні особи, яким виповнилося шістнадцять років. Також таким правом наділяються й фізичні особи, яким виповнилось чотирнадцять років, але за згодою батьків або одного з батьків, з ким вона проживає, чи піклувальника [4].

Підставами для зміни прізвища фізичних осіб є [1]:

- 1) державна реєстрація шлюбу шляхом зміни свого прізвища на прізвище подружжя або приєднання до свого прізвища прізвище другого з подружжя;
- 2) зміна свого прізвища у зв'язку з реєстрацією недійсного шлюбу;
- 3) розірвання шлюбу, при якому кожний з подружжя може повернути своє дошлюбне прізвище;
- 4) зміна прізвища обома батьками, що тягне за собою зміну прізвища дитини віком до семи років, а у випадках, коли дитині більше семи років, зміна прізвища здійснюється лише за згодою дитини;

5) у випадку зміни прізвища одного з батьків, питання про зміну прізвища дитини може бути вирішено за погодженням між батьками та за згодою дитини, що досягла семи років, а за відсутності погодження між батьками – органом опіки і піклування або судом.

Щодо по батькові, то цю частину свого імені фізична особа має право змінити лише у випадку, коли її батько змінить власне ім'я. При цьому, у разі зміни імені батьком дитини, по батькові дитини, яка досягла чотирнадцяти років, змінюється лише за її згодою.

Ще однією підставою для зміни прізвища, імені та по батькові дитини є усиновлення [1].

Частиною 1 статті 16 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» визначено, що державна реєстрація зміни прізвища, власного імені, по батькові проводиться лише стосовно громадян України [3]. Реєстрація проводиться відповідним органом державної реєстрації актів цивільного стану за заявою фізичної особи, яка досягла віку, встановленого законом, за місцем її проживання за наявності в архівах відділів державної реєстрації актів цивільного стану відповідних актових записів цивільного стану та відомостей у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян. Заява про зміну імені подається у письмовій формі за умови пред'явлення паспорта громадянина України.

Для зміни імені фізичної особи, яка досягла чотирнадцятирічного віку, окрім заяви необхідно подати свідоцтво про народження, довідку з місця проживання та заяву батьків у письмовому вигляді.

Фізична особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, але не отримала паспорт громадянина України, пред'являє свідоцтво про народження та довідку з місця проживання за умови, якщо від дня досягнення зазначеного віку минуло менше ніж один місяць [5].

До заяви можуть додаватись і такі документи, як: свідоцтво про народження заявника; свідоцтво про шлюб (якщо заявник перебуває у шлюбі); свідоцтво про розірвання шлюбу (у разі, коли шлюб було розірвано); свідоцтва про народження дітей (якщо заявник має малолітніх або неповнолітніх дітей); свідоцтва про зміну імені заявника, батька чи матері, якщо воно було раніше змінено. Також, окрім вищезазначених документів додається фотокартка заявника і квитанція про сплату державного мита.

Під час подання заяви про зміну імені працівник державного відділу державної реєстрації актів цивільного стану повинен звірити вказані в ній відомості з поданими документами і попередити заявника про відповідальність за повідомлення неправдивих відомостей, а також про необхідність обміну паспорта громадянина України [3].

Державний відділ державної реєстрації актів цивільного стану надсилає матеріали до органу внутрішніх справ за місцем проживання заявника для надання висновку про можливість зміни імені. А органи внутрішніх справ, в свою чергу, за результатами відповідної перевірки, протягом місяця готують та надсилають висновок про можливість зміни імені до відділу державної реєстрації актів цивільного стану. Але в деяких окремих випадках можлива й відмова у наданні дозволу на зміну імені [4].

Відділ державної реєстрації актів цивільного стану на підставі документів про зміну імені та висновку органу внутрішніх справ про можливість зміни імені готує висновок про надання дозволу на зміну імені або про відмову у зміні імені в двох примірниках, а потім надсилає один із них заявнику. Якщо ж заявник отримав такий дозвіл, то протягом трьох місяців він може звернутися для державної реєстрації зміни імені до відділу державної реєстрації актів цивільного стану. У випадку, якщо заявник без поважних причин у зазначений строк не звернувся до відділу державної реєстрації актів цивільного стану для державної реєстрації зміни імені, дозвіл на зміну імені втрачає силу [3].

Отже, ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, складається із прізвища, власного імені та по батькові. Кожна особа має право розпоряджатися власним ім'ям, а отже й змінювати його. Порядок зміни прізвища, імені та по батькові регулюється статтю 295 Цивільного кодексу України, а також положеннями Сімейного кодексу України та окремими підзаконними актами. Отже даний порядок має, на нашу думку, правове регулювання зазначених питань та відповідає в цілому міжнародній практиці.

Література

1. Сімейний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2013.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2013. – 104 с.
2. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2013.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2013. – 380 с.
3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 липня 2010 року № 2398-VI // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.
4. Амеліна А. С. Право на зміну імені / А. С. Амеліна // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2011. – № 4. – С. 287-292.
5. Про порядок державної реєстрації зміни імені: Роз'яснення Державної реєстраційної служби України: від 04.01.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drsu.gov.ua/show/1571>.